

İyi Eczacılık Uygulamaları

T.C. Sağlık Bakanlığı İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü'nün
26.05.2000 Tarih, 23775 Sayılı Tebliği

Bu Kılavuz, 6197 sayılı "Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun"a uygun olarak 25 Kasım 1999 tarih ve 23887 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Eczaneler ve Eczane Hizmetleri Hakkında Yönetmelik" te değişiklik yapılmasına dair Yönetmeliğin 4.maddesinin Ek-1 inci maddesine göre hazırlanmıştır.

İyi Eczacılık Uygulamasındaki Temel Amaç:

Hastalar ve toplum yararına, daima daha yüksek uygulama standartlarına ulaşmak ve eczacılık mesleğini geliştirmek için çaba harcamaktır. "İyi Eczacılık Uygulamaları" nın kuralları eczacılar tarafından hastalarına sunulan hizmetin uygun kalitede olması, hastalara ilaç ve tıbbi malzemenin sağlanması, eczacıların etkinlikleri sayesinde ilaç kullanımının ve reçete alışkanlıklarının iyileştirilmesine dayanmaktadır. İyi Eczacılık Uygulamaları, hizmetleri hastaya dönük olarak uygun ilacın, doğru dozda ve akılcı biçimde kullanılmasını sağlamak, ilaçların kalite güvencesinin bütünlüğünü korumaktır. Ülkemiz koşulları göz önüne alınarak eczane eczacılığı ve hastane eczacılığına yönelik olarak, eczanelerde verilen sağlık hizmetlerinin sürekliliğini ve iyi eczacılık uygulamalarının geliştirilmesini sağlamak için "İyi Eczacılık Uygulamaları Kılavuzu" hazırlanmış olup bu kılavuzun 2 yılda bir gözden geçirilmesi uygun görülmektedir.

İYİ ECZACILIK UYGULAMALARI KILAVUZU

I. AMAÇ

Serbest ve hastane eczanelerinde verilen hizmetlerin kalitesinin artırılmasını, sürekliliğini ve İyi Eczacılık Uygulamalarının geliştirilmesini sağlamaktır.

II. KAPSAM

6197 sayılı "Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun" uyarınca açılan eczaneleri, resmi ve özel kurum eczanelerini bu eczanelerin sorumlu eczacılarını ve çalışan personelini kapsar.

III. TEMEL FELSEFESİ

İyi Eczacılık Uygulamalarının felsefesi; ilaç, diğer sağlık bakım ürünleriyle ilgili hizmetleri sunmak, bireylerin ve toplumun bu hizmetlerden en iyi şekilde yararlanmasına yardımcı olmaktır. İyi Eczacılık Uygulamaları, bir hastanın yaşam kalitesini sürdüren ve yükselten koşulların sağlanmasını amaçlayan, kesin işbirliğine dayalı, devamlılık niteliği de olan farmasötik bakımın uygulama biçimidir.

IV. TANIMLAR

Eczacılık: Hastaların teşhis ve tedavisinde ve hastalıklardan korunmada kullanılan tabii ve sentetik kaynaklı ilaç hammaddelerinden hareketle değişik farmasötik tipte ilaçların hazırlanmasını; ilacın analiz yöntemlerini, farmakolojik etkisinin devamlılığını, ilacın hastaya

sunulmasını, emniyet, etkinlik ve maliyet bakımından en iyi biçimde kullanılması amacıyla gözetimini, ilaçla ilgili standardizasyon ve kalite güvenliğinin sağlanmasına yönelik eğitimi veren; ilaç kullanım sonucu gerek birey gerekse toplum ölçeğinde ortaya çıkan çok yönlü sorunlara çözüm getirilmesinin esaslarını belirleyen meslektir.

Eczacı: Eczacılık Fakültesinden veya Eczacılık Yüksek Okulundan mezun olmuş veya usulüne göre yabancı okullardaki eğitiminin yeterliliğini tescil ettirmiş, ilaç ve hammaddelerinin elde edilmesinde, farmasötik madde ve tıbbi müstahzar yapımında fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toksikolojik analizlerinde, ilacın tanınması, kalitesinin sağlanması, kontrolü ve standardizasyonunda ilacın dağıtım ve hastaya verilmesinde, ilacın kullanım, gözetim ve denetiminde, ilacın üretiminden tüketimine kadar geçen her aşamada ve eczacılık mesleğinin gerektirdiği her alanda idari ve teknik olarak ve tam yetki ile görev alan sorumlu kişidir.

Serbest Eczane: Sahibi ve sorumlu müdürü eczacı olan, eczacılık mesleğinin kuralları doğrultusunda hizmet üreten, İyi Eczacılık Uygulamalarının gereğini en iyi şekilde gerçekleştirilmesini sağlayan koşullara sahip kamusal niteliği olan sağlık hizmetlerinin verildiği eczanedir.

İYİ ECZACILIK UYGULAMALARININ ESASLARI

- PERSONEL

- EĞİTİM

- BAŞVURU KAYNAKLARI

- ECZANE OLARAK KULLANILACAK YERİN ÖZELLİKLERİ

- ECZANELERİN LABORATUVAR BÖLÜMÜ

- ECZANELERDE BULUNAN İLAÇLARIN VE TIBBİ MALZEMELERİN SAKLAMA KOŞULLARI

- İLAÇ AMBALAJI VE ETİKETLEME İLAÇ SUNUMU VE HASTAYA YÖNELİK

- TALİMATLAR

- KAYITLAR

İYİ ECZACILIK UYGULAMALARININ ESASLARI

İyi Eczacılık Uygulamaları;

1. Eczacılık hizmetleri sunulan her ortamda eczacının öncelikli olarak hasta sağlığını gözetmesini,

2. Eczacılık hizmetlerinin açıkça

tanımlanmasını, amacının bireye dönük olmasını ve ilgili tüm kesimlere etkin biçimde iletilmesini, ..

3. İlaç ve diğer sağlık ürünlerinin temin edilmesini, kullanımının izlenmesini, hastaya uygun bilgi ve danışmanlık hizmetinin verilmesini,

4. Rasyonel reçete yazılmasında ve ilaçların uygun biçimde kullanılmasında eczacının katkısını gerektirir.

İyi Eczacılık Uygulamalarının Esasları, aşağıdaki hususların yerine getirilmesiyle sağlanır:

1. Eczacılar, rasyonel olmayan ilaç kullanımı, advers (beklenmeyen) etkileri, tıbbi hataları, ürün kalitesindeki aksaklıkları veya sahte ürünlerin tespitini rapor etmelerini sağlayacak bir sistem içerisinde çalışmalarını sürdürmelidir.

2. Birey ve toplum sağlığının hizmetinde olan eczacı bu görevini yürütürken yaşama ve insana karşı saygıyı ön planda tutmalıdır.

3. Eczacı tüm hastalarına aynı ilgiyi göstermelidir.

4. Eczacılık mesleğinin temel yaklaşımı ticari olmaktan çok mesleki olmalıdır.

5. Eczacı mesleğini ancak kendisi uygulayabilir. Hasta ile ilgili birebir eczacılık hizmetinde başka kimselere bu konuda yetki vermemelidir.

6. Eczacı meslektaşlarını rakip olarak değil, eczacılık mesleğinin ilerlemesi ve sunulan hizmetin niteliklerinin arttırılmasında işbirliği ve dayanışma içinde olan ortakları gibi görmelidir.

7. Eczacının diğer sağlık personeli ve özellikle doktorlarla olan ilişkileri, ilaçla ilgili her konuda karşılıklı güveni gerektiren bir hizmet ortaklığı gibi görülmelidir.

8. Eczacı meslek örgütleriyle, kamu kurum ve kuruluşlarıyla, üniversitelerle ve endüstri ile ilişkilerinde meslek etiğine uygun davranmalıdır.

9. İlaç kullanımına yönelik politikaların saptanmasında, hastane ve diğer kurumlarda sorumlu eczacı (eczacılar) mutlaka söz sahibi olmalıdır.

10. Eczacılık hizmeti sunulan kurumlarda, yönetici konumundaki eczacı, hizmetin kalitesinin tanımlanması, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi sorumluluğunu paylaşmalıdır.

11. Eczacı, hastalarına ilişkin tıbbi ve farmasötik bilgilerden haberdar olmalıdır.

12. İlaçlar ve tedavi konusunda bağımsız, kapsamlı, güncel ve objektif bilgiler her

“Serbest Eczane: Sahibi ve sorumlu müdürü eczacı olan, eczacılık mesleğinin kuralları doğrultusunda hizmet üreten, İyi Eczacılık Uygulamalarının gereğini en iyi şekilde gerçekleştirilmesini sağlayan koşullara sahip kamusal niteliği olan sağlık hizmetlerinin verildiği eczanedir.”

zaman eczacının elinin altında bulunmalıdır.

13. Eczacı eczacılık uygulamalarının her alanında ve tüm meslek yaşamı boyunca mesleki bilgisinin etkinliğini ve yeterliliğini sürdürme sorumluluğunu taşımaktadır.

14. Eczacılar hastalarına sağlık hizmeti sunarken, haksız rekabete neden olacak davranışlarda bulunmamalıdır, işlem yapmamalıdır.

15. Eczacılık lisans eğitimi güncel eczacılık uygulamalarını ve gelecekteki muhtemel değişiklikleri kapsamalıdır.

PERSONEL

Eczanelerde, hasta/hasta yakınına eczacılık hizmetinin eczacı tarafından sunulması gereklidir. Eczanenin diğer hizmetlerinin eczacı tarafından yönlendirilen bir yardımcısı personelce yürütülmesi mümkündür.

EĞİTİM

İyi Eczacılık Uygulamalarının vazgeçilmez ögesi olan eğitimin sağlanması ve gerçekleştirilmesi Türk Eczacıları Birliği tarafından oluşturulacak hizmet içi programlar doğrultusunda yapılır. Söz konusu eğitimin kalitesi ve sertifikasyonu Türk Eczacıları Birliği tarafından gerçekleştirilir.

BAŞVURU KAYNAKLARI

İlaçlar ve tedavi konusunda bağımsız, kapsamlı, güncel ve objektif bilgileri içeren başvuru kaynakları her zaman eczacının elinin altında bulunmaktadır. Bu kaynaklardan eczanelerde bulundurulması gerekenler Türk Eczacıları Birliği'nce belirlenir.

ECZANE OLARAK KULLANILACAK YERİN ÖZELLİKLERİ

1. Eczane olarak kullanılacak yerlerin bodrum ve asma katları hariç olmak üzere asgari 35 m² olması gerekir.
2. Hastane eczaneleri 50 yatağa kadar 20 m², artan her 50 yatak için 10 m² eklenerek bulunan bir alanda hizmet vermelidir.
3. Eczaneler, aydınlık, rutubetsiz, havadar, temiz ve düzenli olmalıdır.
4. Eczanelerin zeminleri karo, mermer veya benzeri malzemeyle döşenmelidir.
5. Hastaların bekleme yerleri ve kapaklı dolapları ile banko ve çalışma masası zemin katta bulunmalıdır.
6. Eczanede, eczacı ve hasta arasında özel görüşme olanağı sağlayan bir mekan oluşturulmalıdır.
7. Reçete kabulünün kolay ve düzenli bir şekilde yapılabileceği bir banko bulunmalıdır.
8. Eczaneler hizmetin niteliğini artırmak için günün teknolojik koşullarından yararlandırılmalıdır.

ECZANELERİN LABORATUVAR BÖLÜMÜ

1. Eczanelerin laboratuvar bölümü, hastalarla irtibatı olmayacak şekilde ayrılmış olmalıdır.
2. İlaç yapmaya ayrılmış bankonun üzeri cam, fayans, veya mermer olmalıdır. Miligram/santigram veya kilogram teraziler, ayarları bozulmayacak şekilde banko üzerinde veya ayrı özel masada bulundurulmalıdır.
3. İlaç yapmaya ayrılan laboratuvar kısmında, majistral ilaç hazırlanmasında kullanılan kimyasal maddeler ve tıbbi droglar, cam şişelerde, ışıktan bozulabilecek maddeler ise, renkli şişelerde ayrı bir dolapta bulundurulmalıdır.
4. Eczanelerde majistral ilaç yapımında kullanılan malzemeler bulunmalıdır.

ECZANELERDE BULUNAN İLAÇLARIN VE TIBBİ MALZEMELERİN SAKLAMA KOŞULLARI

1. İlaçlar için gerekli saklama koşullarını sağlayacak teknik donanım olmalıdır.
2. Serin yerde muhafaza edilecek ilaçların konulması için buzdolabı bulundurulmalıdır.
3. Kırmızı reçeteye tabi ilaçlar çelik kasada saklanmalıdır.
4. Bütün kimyasal ve bitkisel ilaç hammaddeleri, tıbbi müstahzarlar, kozmetikler, aşı ve serumlar, kodeksteki özellikleri ve ambalaj üzerindeki saklama koşulları gözönüne alınarak, gerektiği gibi saklanmalıdır. Bu sebeple eczanenin sıcaklığı da gerekli ölçüler içinde tutulmalıdır.

İLAÇ AMBALAJI VE ETİKETLENME

Eczanelerde yapılan ilaçların ambalajına yapıştırılan etiketler üzerinde;

1. Eczanenin adı-adresi, doktorun ve hastanın isimleri, defter kayıt numarası ve ilacın kullanılış şekli yazılmalıdır.
2. Oral olarak kullanılacak ilaç etiketleri beyaz, haricen kullanılacak ilaç etiketleri kırmızı renkli olmalıdır.
3. Eczanelerde hazırlanacak ilaçlar, hiç kullanılmamış, yeni ve uygun ambalajlara konulmalıdır.

4. Saklama koşulları belirtilmelidir.

5. Çocukların güvenliği ile ilgili olarak her uyarılar yazılmalıdır.

İLAÇ SUNUMU VE HASTAYA YÖNELİK TALİMATLAR

Hastanın uygun olan ilacı doğru dozda ve biçimde almasını; hastanın ilaç ve diğer sağlık ürünlerinden ve tüm eczacılık hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanmasını sağlamak amacıyla aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

1. Öncelikle reçete bir bütün olarak değerlendirilmeli, hastanın yaşı ve konulan teşhis dikkate alınmalı, ilaçların birbirleriyle ve gıdalarla olan etkileşimleri saptanmalıdır.
2. Reçete yazılı ilacın okunamaması durumunda hekimle irtibat kurulmalıdır.
3. Eczacı kendisini tanıtmalı, reçeteyi getiren kişinin hasta mı yakını mı olduğunu sormalıdır.
4. İlaçların güvenli ve etkin kullanılması konusunda hastaya gerekli öneriler ve bilgiler verilmeli, ilaç-ilaç, ilaç-gıda etkileşimlerinin önlenmesi için ilacın kullanım şekli hastaya açıkça anlatılmalıdır.
5. Eczacı, bilgileri bir bütün halinde aktarmalı, ilacın adı, endikasyonları, dozajı, kullanım şekli, saklama koşulları, yan etkileri, beklenmeyen etkileri ve alınacak önlemler konularında bilgi sunmalıdır.
6. İlacın kullanımı hakkında bilgi verilirken hastanın eğitim durumu değerlendirilmelidir.
7. Eczacı, hastayla görüşme sırasında teknik ve tıbbi terimler kullanmaktan kaçınmalı, hastaya verilen bilginin basit, açık ve kolay anlaşılabilir olmasına dikkat etmelidir.
8. Eczacı, hastanın şikayetlerini anlayabilmek için her türlü çabayı sarf etmeli ve hastaya gereken ilgiyi göstermelidir.
9. Eczacı, hastaya bilgi aktarırken etkin bir iletişim sağlamalı, hastayı motive etmeli, verilen bilginin tedavi açısından önemini açıklamalıdır.
10. Eczacı, hasta veya yakınına vereceği bilgileri belli bir düzende sunmalı, en önemli noktalar görüşmenin başında anlatılmalı, sonunda tekrarlanmalıdır.
11. Eczacı, hasta veya yakınının anlatılanları anlayıp anlamadığını kontrol etmelidir.
12. Eczacı ilacın kullanım şekli ve dozu hakkında sözlü bilgilendirmenin yanı sıra yazılı bilgi de vermelidir. Bu bilgi ilaç kutusunun üzerine yazılabileceği gibi kutu üzerine yapıştırılacak etiketlere de yazılabilir.
13. Hastalara sürekli olarak aldıkları ilaçların listesini taşımaları önerilmelidir.

KAYITLAR

1. Eczanelerde aşağıdaki defterler tutulmalıdır;

- a) Reçete Kayıt Defteri
- b) Uyuşturucu Maddeler Kayıt Defteri
- c) Psicotrop İlaçlar Kayıt Defteri
- d) Teftiş Defteri
- e) Personel Defteri
- f) Stajyer Defteri

2. Eczaneden verilen bütün ilaçların kayıtlarının tutulması hastaların almış olduğu ilaçların adı, dozajı, verilen miktarları, etki derecesi, verildiği tarihler ayrıntılı olarak kayıtlara geçmelidir.

3. Hastalara ait ilaç kayıtlarının günün modern şartlarına ve teknolojisine uygun olarak, bilgisayarlı olan eczaneler tarafından bilgisayar kayıtlarının tutulması gereklidir.